

Česká republika 2030

Kulatý stůl k oblasti č. 6 Udržitelný rozvoj sídel

URBANIZACE

Facilitátor: Martin Nawrath, Anna Kárníková*

*flip kolegyně jsem dostal k dispozici, ale nebyl schopen vše zpracovat

1. Shrnutí tématu

Téma je těžké popsat jako jednotný trend, je různorodý a mnohdy protichůdný. V rámci tématu bylo nejvíce diskutováno téma **suburbanizace**, respektive schopnost veřejné správy její průběh ovlivnit a schopnost odhadu jejího vývoje. Velmi kriticky byl hodnocen **nástroj územního plánování** (včetně jeho neprovázanosti na plánování strategické a finanční) a **těžko odhadnutelný vývoj ve výstavbě supermarketů a hypermarketů**, který má na kvalitu měst velký vliv. Poměrně malé pozornosti se těšilo téma re-urbanizace, jako jednoho z mála pozitivních trendů. Nejednoznačně vyznívala diskuze o hodnotě počtu obcí (6 000). Na jedné straně to bylo vyzdvihováno jako kvalita sama o sobě, na straně druhé částečně zpochybňováno ve smyslu časté nefunkčnosti malých obcí. Částečně kontroverzí bylo téma sídlišť a ohodnocená jejich kvalit. Diskutováno bylo téma zahušťování sídlišť jako velkého rizika pro zvyšování kvality jejich veřejného prostoru.

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe:

Jak se bude vyvíjet urbanizace v České republice do roku 2030?

Popis průběhu:

Diskuze probíhala poměrně konsensuálně, prostor dostala a vzala si většina účastníků. V rámci časových možností ale nebylo možno jít do větší hloubky v případech, kde se ukazovaly rozdílné názory na věc.

Témata (clustry):

1. Suburbanizace

- neplánovaný a nekoordinovaný rozvoj
- byl iniciován silnou touhou po individualizaci v kontrastu s předchozím režimem
- v jejím důsledku chybí ve městech služby, infrastruktura
- ohrožuje už i střední města
- vyvolává vysoké náklady na infrastrukturu, tyto finance poté chybí v jádrovém městě, které musí fungovat i nadále ve stejných nákladech

2. Re-urbanizace

- vrací se mladí a rodiny, jimž vyrostli děti (školy a další služby ve městě)

3. Sídlíště

- významný fenomén ČR
- mají určitou kvalitu, zlepšují se, doplňují se funkce a služby
- lidé začínají pracovat z domu
- někdy konfliktní snaha o zahušťování se stávajícími hodnotami – volný prostor, zeleň
- riziko vybydlování trvá! (?)

4. Oslabování středních měst (bývalá okresní)

- úpadek obchodu a služeb
- přestávají plnit některé funkce
- vliv supermarketů na okrajích měst

5. Super a hypermarkety

- těžko odhadnutelný vývoj
- velký vliv na dopravní zátěž
- krach některých (?)
- fúzování (?)
- rozjždí se služby dopravy nákupů do domů/bytů

6. Posilování vnitřních periferií

- obce na okraji spádových regionů

7. Ztráta kulturního dědictví

- jako důsledek oslabování center měst – nedostatek financí na údržbu a rekonstrukce
- slabost památkové péče

8. Koncentrace - zvětšování

- obecný trend související s globalizací, města se zvětšují, aby byla konkurence schopná

9. Demografické trendy a vynucená mobilita

- starší občané se stěhují za levnějším bydlením
- mladé rodiny se stěhují z měst a pak se tam vracejí (kvůli dětem a dostupnosti služeb)
- chudší rodiny se stěhují za levnějším bydlením, ale pak často musí cestovat za prací – chybí sociální bydlení
- Češi spíše za prací dojíždějí, než by se stěhovali

10. Zhoršování životního prostředí ve městech

- kvalitu života ve městech stále výrazně snižují emise a hluk,
- pokud se ale daří řešit, města mohou fungovat a být atraktivní
- roste poptávka po kvalitě veřejných prostranství, pěší chůzi, cyklo-dopravě a dalších věcech souvisejících i se zdravím obyvatel měst

11. Nefunkční územní plánování

- ve větších městech ÚP takřka neprojednatelné
- převládá zachovávání volných ploch v ÚP pro výstavbu a rozvoj, které jsou ale reálně nenaplnitelné – populace neroste, průmysl neroste

12. Funkční a rozvíjející se krajská a centra/města

- relativně pozitivní trend, i když částečně negativně konkurují městům střední velikosti

13. Množství obcí (6 000) jako hodnota

- udržují základní funkce pro život
- je třeba je udržet

14. Zabírání zemědělského půdního fondu

- slabá legislativa
- konflikt zájmů MPO a MZe – (průmyslové pobídky versus ochrana ZPF)

15. Tři typy území (definované v textu) se měly doplňovat, ne konkurovat

- tzn. rostoucí a prosperující metropolitní oblasti, stabilizovaná území a periferie – mohou žít symbioticky a nekonkurovat si, mají odlišné kvality

16. Nedostatečné využívání brownfields

- v důsledku toho zbytečné využívání ZPF

17. Intermodální doprava

- jako perspektivní typ městské a příměstské dopravy

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

2. – 12 hlasů

Silněji provázat (místo slova integrovat) strategické, územní a ekonomické plánování územních celků i jednotlivých měst.

1. – 8 hlasů

Zavést plánování na úrovni funkčních regionů, resp. funkčních urbanizovaných území přesahujících úroveň místních/městských plánů.

6. – 8 hlasů

Snížit vynucenou mobilitu

10. – 1 hlas – v diskuzi bylo ale upozorněno na klíčový význam cíle

Systematicky posilovat institucionální kapacity veřejné správy a její schopnosti prosazovat prosazovat principy udržitelného rozvoje jako prioritního veřejného zájmu.

Diskuze

Ad cíl č.1 (Plánování na úrovni funkčních regionů)

- V ČR zatím velmi nefunkční. Vynuceno ve vztahu k fondům EU (ITI, IPRÚ CLLD), chybí logická návaznost území, vynucená spolupráce
- Možnost využít stávajícího nástroje územních studií (?)

Ad cíl č.2 (Integrace plánovacích nástrojů)

- Integrace patrně není reálná, nahradit silnější provázání
- Logika by měla být: nejprve SP včetně finančního plánu dlouhodobého i ročního, na to by měl navazovat ÚP
- Problematika politické soutěže – měnění SP
- Jak nastavit časovou návaznost a periodicitu aktualizací plánů?
- Provázanými nástroji se lze inspirovat v zahraničí i ČR (Stocholm aj., Roztoky aj.)
- Finanční/ekonomické nástroje mají větší reálnou sílu
- SP chybí legislativní rámec

Ad cíl č.6 (Snížit vynucenou mobilitu)

- Těžko kvantifikovatelné
- Platí pro mobilitu mezi sídly nebo i uvnitř sídel?
- V ÚP obcí nutno zachovat plochy pro služby, jako základní předpoklad fungování obce a omezení dopravy za nimi jinam

Ad cíl č.10 (Institucionální kapacity veřejné správy)

- Hodně málo hodnoceno
- Jde přitom o základ všech ostatních cílů
- Veřejná správa je určitou infrastrukturou rozvoje
- Státní politiky nemají průmět do lokálních strategií
- Územní plánování je pod tlakem národních politik
- Neprovázanost oborových politik s průmětem do území

ROSTOUCÍ PROSTOROVÁ MOBILITA

Facilitátor: František Havlín

1. Shrnutí tématu

V případě tématu mobility se účastníci soustředili především na dopravu a ostatní aspekty mobility tematizovali jen velmi okrajově. Cíle předdefinované v rámci expertního týmu byly dle účastníků relevantní, ale je potřeba je zpřesnit a konkretizovat. Také proto se v rámci pracovní skupiny soustředili spíše na aspekty, které v předdefinovaných cílech nenalezli. Nejdůležitějším aspektem se ukázalo být propojení plánování dopravy s územním plánováním.

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe:

Jak se bude vyvíjet prostorová mobilita v České republice do roku 2030?

Popis průběhu:

Účastníci definovali spíše „přání“ než reálné trendy vývoje a soustředili se především na téma dopravy. Jasně převládá příklon k podpoře kvalitní veřejné dopravy a odklon od individuální automobilové dopravy. Zároveň by mělo být trendem využívání alternativních vzorců chování v dopravě (carsharing, carpooling, cyklo doprava...). V rámci pracovní mobility by měla být podporována infrastruktura a občanská vybavenost tak, aby lidé mohli pracovat v místě, kde bydlí. Vliv na vzorce mobility budou mít také fenomény jako využívání tzv. homeoffice či coworking.

Témata (clustry):

Doprava

- Potřeba silné regulace dopravy
- Tendence k šetrným zdrojům pohonu
- podpora pěší, cyklo a veřejné dopravy
- nové vzorce chování v dopravě (např. carsharing a carpooling)
- ústup individuální automobilové dopravy
- kombinace taxi, veřejně financované hromadné dopravy, carsharing atd.
- kvalitní hromadná doprava umožňující komfortní pracovní prostředí
- prostupnější dopravní cesty (chybí obchvat Prahy)
- elektromobilita, carsharing...
- auto bude služba a nikoli majetek
- omezování individuální automobilové dopravy ve městech
- svozová služba pro seniory, děti, atd.
- místní hromadná doprava podporovaná z veřejných zdrojů (i tam, kde spoje nebudou vytížené)
- posílit Park & Ride
- nové koncepce logistiky

pracovní mobilita

- stát bude vytvářet podmínky, jak prostorově propojit občany a pracovní místa
- budou velké rozdíly mezi luxusně a mizerně dopravně obsluženými místy
- práce z domova + coworking
- doprava umožní zapojení do ekonomiky i z periferií
- lokální produkce potravin
- za prací se bude dojíždět daleko
- zpětný pohyb ven z měst
- pokud se zlepší infrastruktura a občanská vybavenost, budou lidé pracovat v místě, kde žijí

význam plánování

- meziregionální spolupráce při plánování dopravy

- vliv plánů mobility
- vysoká provázanost s územním plánováním
- spolupráce a redistribuce bude předjímana v územním plánování (kompaktní město)

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

Cíl	Početbodů
1	1
2	1
3	2
4	3
6	2
8	2

Diskuze:

Nad zvolenými cíli se diskuze nerozvinula, většinou jsou přijatelné, i když vágní. Účastníci ve shodě navázali na hlavní linii z „kavárny“, která řešila návaznost řešení dopravy na územní plánování. Sídla by se měla budovat bez zbytečných bariér a s parterem poskytujícím pestrou škálu služeb (především malé a střední podniky). Taková sídla umožní lidem, aby se realizovali v místě a nemuseli se kumulovat pouze v centrech.

Cíle:

- Městotvorná prostupná sídelní struktura
- odstraňování administračních a regulačních bariér
- upravit stavební regulaci tak, aby podporovala udržitelnou dopravu (např. nesmyslná povinnost parkovacích míst při nové výstavbě v původních čtvrtích)
- nevytvářet monofunkční dopravní struktury, ale podporovat městotvorná řešení
- prostorová regulace podporující multimodalitu různých typů dopravy
- Nádraží, jejichž propojenost s městskými centry je jedním z charakteristických středo- a západoevropských rysů, by měla být pohodlně dostupná z různých směrů a nádražní budovy by se měly transformovat do obecního vlastnictví, protože obce by se o ně staraly ku prospěchu svých občanů

doplnění definice u cíle č. 4. „Zajistit obslužnost sídel i obslužnost uvnitř sídel veřejnou dopravou ve stanoveném časovém standardu.“ mělo by se harmonizovat zasíťování a definovat četnost spojů

ROSTOUCÍ NEROVNOSTI/DISPARITY

Facilitátoři: Pavel Mička (Agora CE), Eva Bazgierová

1. Shrnutí tématu

V průběhu World Café (WC) i Pracovní skupiny (PS) se diskutující snažili pojmut téma disparit šířeji než jen na sociální otázky (chudoba, vyloučené lokality, ghetta atd.), které dominovali v podkladovém materiálu. Diskutováno bylo hodně téma nerovností jako takových a byl i zdůrazňován pozitivní aspekt disparit (do určité míry jsou funkční). Výrazněji bylo i akcentováno téma regionální politiky a to ve vztahu ke stávající podpoře z EU či potřeba zachovat základní standardy veřejných služeb.

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe:

Jak se budou vyvíjet regionální disparity v ČR do roku 2030?

Popis průběhu:

Celkově bylo při WC téma diskutováno v rámci 5 skupinek (3x vedl P. Mička a 2x E. Bazgierová). V každém diskusním kole dominovala určitá témata, ke kterým se přítomní opakovaně vraceli. Výběr téma závisel do značné míry na diskutujících. Facilitátoři se snažili diskusi směřovat jen k tématům v podkladových materiálech. Naopak snahou bylo získat autentický pohled na dané téma - tedy tematicky neovlivňovat diskutující. Diskusní skupinky u stolů tvořilo vždy 4-6 osob a ačkoliv žádný z účastníků v diskusi nedominoval se svými hodnotovými postoji, vždy se několik jedinců výrazněji projevil v nastolení témat, která byla následně diskutována. Například I.kolo (výrazní diskutující: zástupce MAS a zástupci Min. zemědělství), II. kolo (zástupce PřFUK, zástupkyně Škoda Auto), III.kolo (2 skupiny: A. zástupce Fakulty Architektury, Zástupce Západočeské univerzity).

Témata (clustry):

Níže v přepisu témat jsou barevně odděleny výstupy ze všech diskusních kol. Je pochopitelné, že jednotlivé skupinky měly na stejné téma odlišný názor a tuto odlišnost názorů prezentujeme i v přehledu.

Chápání disparit jako takových:

- Nevnímat disparity jen negativně – třeba osídlení venkova nebude dlouhodobě udržitelné (finančně, zajištění služeb atd.)
- Poroste polarizace (město x venkov) v dlouhodobém výhledu až do podoby městských aglomerací, kde bude soustředěn život (město=celý stát). Toto není třeba vnímat negativně (město jako nejlepší vynález člověka)

Projekt „Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě“, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185 je realizován s finanční podporou Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost.

- Disparity jsou ale přirozené (cyklický vývoj, oscilace).
- Na disparity je třeba nahlížet komplexně (nejen ekonomické atd.) . navíc vždy neplatí kauzalita ekonomické problémy→sociální problémy
- snižování disparit závisí na síle a vůli státu (/dlouhodobě bude stejně docházet ke koncentraci do měst)
- Brát v úvahu kvalitu života (nejen ekonomické ukazatele či dojížděku). někdo je spokojený i v „chudém“ regionu. Disparity jsou v pořádku, pokud nenarušují kvalitu života. Problém je s měřením kvality života (nejsou jednotné ukazatele)
- Důležité je sledovat disparity v sociálních a ekonomických příležitostech → lidé z určitého místa jsou předem „odepsaní“ (nemají příležitosti)
- Pro řešení disparit je třeba uvažovat o různých úrovních – mezi regiony a uvnitř regionů
- Je růst disparit v ČR rychlý nebo pomalý (ve srovnání s Evropou)? dva názory)
 - je to relativně pomalé a zatím nejsou tak výrazné disparity jako v jiných zemích – „no go zones“ ve Francii, Belgii apod.)
 - je to rychlé, jen vstupní podmínky byly jiné než na západě
- Regionální nerovnost bude narůstat, což vidí jako negativní trend, obecně se nůžky nerovnosti rozevírají
- Přestože příjmy celoplošně spíše narůstají, neznamená to, že se chudoba v regionech snižuje, spíše naopak.

pozn. reakce následné PS na tyto závěry byly takové, že je třeba rozlišit pojem odlišností/různorodosti (je pozitivní a přirozený) a nerovností (spíše negativní = nikdo nechce být nerovný)

Vývoj regionální politiky (RP) ČR a EU:

- Nerovnoměrná podpora velkých a malých sídel → malá sídla jsou znevýhodněna
- Jaká bude RP po roce 2020 (omezí se příjmy z EU fondů) – zatím není připravena fungující RP ČR (její funkci supluje právě nástroje/zdroje EU)
- Kromě RP EU, musí fungovat i RP ČR a i v rámci samotných regionů. V současnosti je RP státu deformovaná programy EU. RP nemůže být je pojišťovací (hasí se „katastrofy“), ale i rozvojová (podporují se nadějní a silní, aby mohli dále růst)
- Dotace z EU: velmi diskutované téma, hlavní otázka co bude až dotace skončí?, jsou na to regiony připraveny? Podle účastníků regiony připraveny nejsou. Existuje zde možnost „přechodných regionů“ – tj. regiony i po skončení fondů budou nadále čerpat určitou dočasnou podporu
- Otázka fondů z EU - podle některých zúčastněných spíše zvyšuje rozdíly v regionech, měly by sloužit k nastartování soběstačnosti ale trend je opačný.
- Důležitá je politika státu, např. růstu ghett pomohl rozprodej bytového fondu (ztráta kontroly nad tím, kdo v obci/městě bydlí)
- V regionálním rozvoji se nezaměřuje na obce vyloučené z metropolí (tím se myslí obce, které nejsou v blízkosti nějakého většího města typu Praha, Brno, Olomouc, Ostrava, Plzeň)

- V dříve uměle zalidněných regionech (Ostravsko, atd.) probíhá vylidňování a je zde potřeba hledat nová odvětví průmyslu a služeb.
- Administrativní překážky (centralizovaná vláda, „pragocentrismus“) podporují rozdíly v regionech
- Mnohem silnější vliv než rozdělování dotací a státních peněz na rozvoj regionů má vnější faktor a to je síla a růst ekonomiky. Pokud ekonomika roste v daném odvětví a období, zároveň roste i úroveň a rozvinutost regionu bez ohledu na to zda dostává méně dotací než jiný region. Neznamená to ale zase, že jsou tak zajištěny kvalitní základní služby v regionu pro obyvatele – tyto služby by měl zajišťovat stát všude rovnoměrně.

Snižování rozdílů a zajištění základních standardů ve všech regionech (i v rámci regionů):

- Trh sám o sobě vede k disparitám (úspěšný je ještě úspěšnější atd.) → stát by měl umět rozumně „bohatství“ rozdělovat
- Obtížně se kombinuje život v přírodě se zachováním městského standardu - obecně absence služeb na venkově (dostupnost veřejných služeb,...)
- Důležité se si říci, do jaké míry a jaké disparity a pak i nastavit mechanismy jak je vyrovnávat. → stát musí říci, co jsou přijatelné meze, což je citlivé a politický složitě.
- chybí konkrétní opatření zabraňující narůstání rozdílů
- Nejde jen o vytváření pracovních míst v regionech, pokud zde chybí služby ,jako jsou dobrá infrastruktura, školky, společenský život, atd. tak i nadále budou lidé z regionů odcházet do větších měst
- Narůstání nerovností v regionech hlavně v dostupnosti zdravotních služeb, školství a dalších služeb – způsobuje to nárůst dopravy zejména automobilové jelikož chybí kvalitní hromadná doprava v regionech (v některých „netrendy“ oblastech omezování linek).

Jednotlivé problémy a nerovnosti + možnosti jejich (ne)řešení:

Stárnutí a vylidňování venkova:

- Situace seniorek na venkově (minimální příjem a vysoké náklady...)
- Problém stárnutí venkova – zůstávají, jen ti, co pak cestují daleko za prací
- Opačný pozitivní trend je stěhování zpět na venkov nebo do menších měst – jiný „typ obyvatel“. Přicházejí lidé vzdělaní, se zkušenostmi z velkých měst či zahraničí a mohou přinášet inovace a nové odvětví do regionů

Migrace a mobilita

- Není ochota stěhovat se za prací (bytů je dost, ale není práce)
- Nejsou nástroje na řešení migrace (uvnitř ČR i zvenčí)
- V porovnání se zahraničím je v ČR malá dojíždka za prací (zejména delší vzdálenosti)

Investice v regionech:

- Stávající řešení disparit nemusí být efektivní. Například zahraniční investor je zvýhodněn před domácím. Když skončí pobídky, investor odejde a v regionu zůstanou jen prázdné prům. zóny.
- Důležitá je diverzifikace investic (více malých než jednu velkou)

- Chybí malé a střední podnikání v regionech - opět ...je potřeba podpory rozvoje středních podniků v regionech, nemůžeme záviset jen na zahraničních investorech nebo dotacích což je jednoznačný současný trend.
- Otázka zahraničních investorů. Skupina se jednoznačně nedohodla, zda jde o pozitivní či negativní věc. Přináší dočasná pracovní místa ale malý kapitál do regionu, jsou jen dočasná, jednosměrná závislost regionů na zahraničních investorech

IT technologie:

- Komunikační sítě (internet atd.) na venkově jsou pomalé
- Trend digitalizace – je rozvinutý spíše v zahraničí, u nás ještě nedostatečný ale je to pozitivní trend a možnost do budoucna, tzv. homeoffice. Firmy umožňují pracovat lidem z domova, lidé nemusí být fyzicky např. v Praze – zůstávají v regionech

Spolupráce a vnitřní potenciál růstu

- Chybí spolupráce mezi jednotlivými sektory (neziskový sektor, státní, business), který je k rozvoji nezbytný
- Dále chybí často aktivizátoři „zevnitř“ regionu, lze pozorovat, že v případech kdy je starosta obce „akční“, samostatná obec dokáže přilákat lidi a vytvořit pro ně dobré podmínky pro život
- Je potřeba aby samostatné kraje byly iniciativní převzít zodpovědnost za rozvoj svého kraje

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

Počet samolepek	cíl
2	1. Zavést plánování na úrovni funkčních regionů, resp. funkčních urbanizovaných území přesahujících úroveň místních/městských plánů.
2	2. Integrovat strategické, územní a ekonomické plánování územních celků jednotlivých měst. Zajistit dostupnost základních veřejných služeb již v fázi územního plánování.
3	3. Stanovit standardy základních veřejných služeb a jim odpovídajících veřejných infrastruktur (technických, občanského vybavení, veřejných prostranství) včetně parametru jejich fyzické dostupnosti v závislosti na typu sídla respektive charakteru obytného území v sídle.
0	4. Zajistit obslužnost sídeli obslužnost uvnitř sídel veřejnou dopravou v ustanoveném časovém standardu.
1	5. Zvýšit podíl vysoce kvalifikovaných pracovních příležitostí v regionech

	a využívat jejich vnitřní potenciál.
1	6. Snížit v nucenou mobilitu.
1	7. Snížit regionální nerovnosti.
3	8. Podporovat a posilovat sociální soudržnost založenou na solidaritě, rovných příležitostech a rovném přístupu ke zdrojům v společnosti a veřejným službám.
2	9. Podporovat různorodé formy bydlení, především dostupné a nájemní bydlení pro všechny segmenty společnosti.
1	10. Systematicky posilovat institucionální kapacity veřejné správy a její schopnost prosazovat principy udržitelného rozvoje jako prioritního veřejného zájmu.
3	11. Zavést transparentní mechanismy participace na rozhodovacích procesech k udržitelnému rozvoji i spolupodpovědnost za jejich výsledky.
0	12. V územní veřejné správě cíleně využívat nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit k inovacím.

Diskuze:

PS nebyla příliš početná (4 diskutující + Z.Drhová jako expert). Nejprve proběhla krátká rekapitulace výstupů z WC a pak reflexe prioritizace cílů z přestávky (snahou bylo pochopit počty samolepek předělených jednotlivým cílům – což se následně projevilo i v komentářích k cílům). Nebyly formulovány nové cíle, ale PS vyjádřila množství podnětů na doplnění/vyjasnění/rozšíření stávajících cílů:

Cíl 1. Zavést plánování na úrovni funkčních regionů, resp. funkčních urbanizovaných území přesahujících úroveň místních/městských plánů.

Komentáře: žádné připomínky

Cíl 2. Integrovat strategické, územní a ekonomické plánování územních celků i jednotlivých měst. Zajistit dostupnost základních veřejných služeb již ve fázi územního plánování.

Komentáře:

- Výraz „integrovat“ nahradit vhodnějším výrazem např. koordinovat/sladit (asi není cílem vše integrovat do jednoho plánovacího procesu, ale vzájemně procesy provázat)
- Co znamená „ekonomické“ plánování? Nezbytné je provázání s rozpočtem – pokud je to tak, pak je lepší spíše nazvat finanční plánování. Pokud je tím myšleno jen plánování ekonomického rozvoje, pak spíše nazvat sektorovým plánováním (je třeba propojovat i další strategie a koncepce – sociální, dopravní atd. nejen ekonomické)

Cíl 3. Stanovit standardy základních veřejných služeb a jim odpovídajících veřejných infrastruktur (technických, občanského vybavení, veřejných prostranství) včetně parametrů jejich fyzické dostupnosti v závislosti na typu sídla respektive charakteru obytného území v sídle.

Komentáře:

- Velmi důležitý cíl. Proto i získal hodně hlasů a byl diskutován i při WC.

Cíl 4. Zajistit obslužnost sídel i obslužnost uvnitř sídel veřejnou dopravou ve stanoveném časovém standardu.

Komentáře:

- *Nezískal žádnou samolepku, což je asi proto, že je přirozenou součástí předchozího cíle č.3. (dopravní obslužnost jako jeden ze standardů. Je tedy možné přidat k cíli č.3.*

Cíl 5. Zvýšit podíl vysoce kvalifikovaných pracovních příležitostí v regionech a využívat jejich vnitřní potenciál.

Komentáře:

- *Velmi důležitý cíl, ale spíše než na vysoce kvalifikovanou práci, je třeba podrobněji rozvinout druhou část cíle zaměřenou na vnitřní růstový potenciál regionu. Pobídky zvenčí jsou hůře udržitelné než mobilizace vnitřních zdrojů. Tím je myšlena podpora diverzifikace ekonomické základny (nikoliv jen málo velkých zahraničních investic) a to např. i formou sociálního podnikání (družstevnictví a jiné formy participace zaměstnanců na chodu podniku) nebo udržením a rozvíjením principu Leader (spolupráce všech sektorů v rámci MAS) apod.*

Cíl 6. Snížit vynucenou mobilitu.

Komentáře:

- *Opět je přirozenou součástí cíle č.3.*

Cíl 7. Snížit regionální nerovnosti.

Komentáře:

- *Chápat jako obecný princip, nikoliv jeden z cílů. Zřejmě i proto získal jen jeden hlas.*

Cíl 8. Podporovat a posilovat sociální soudržnost založenou na solidaritě, rovných příležitostech a rovném přístupu ke zdrojům ve společnosti a veřejným službám.

Komentáře:

- *Velmi důležitý cíl. Proto i získal hodně hlasů.*
- *možná doplnit o přístup k sociálním a ekonomickým příležitostem*

Cíl 9. Podporovat různorodé formy bydlení, především dostupné nájemního bydlení pro všechny segmenty společnosti.

Komentáře:

- *Není úplně zřejmé, co se myslím výrazem „formy bydlení“. Je to jen o vlastnickém/nájemním vztahu k bydlení, nebo i o velikosti bytu/domu, která předurčuje sociální složení obyvatel domu/bytu apod.*

Cíl 10. Systematicky posilovat institucionální kapacity veřejné správy a její schopnosti prosazovat prosazovat principy udržitelného rozvoje jako prioritního veřejného zájmu.

Komentáře:

- *Důležité je zohlednit (možná i slovně v samotném cíli) důraz na regionální politiku v duchu, ve kterém o tom bylo hovořeno při WC.*

Cíl 11. Zavést transparentní mechanismy participaci na rozhodovacích procesech k udržitelnému rozvoji i spoluzodpovědnosti za jejich výsledky.

Komentáře:

[Projekt „Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě“, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185](#) je realizován s finanční podporou Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost.

- *Více zdůraznit spolupráci a participaci napříč sektory (např. vztah veřejného a soukromého sektoru) např. formou sociálního podnikání, fungování MASEk atd.)*

Cíl 12. V územní veřejné správě cíleně využívat nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit k inovacím.

Komentáře:

- *Opět chápat jako obecný princip, nikoliv jeden z cílů.*

NÁRŮST VÝZNAMU NESTÁTNÍCH AKTÉRŮ

Facilitátor: Lucie Schubert

1. Shrnutí tématu

Obecně velmi soustředěná práce a hodnotné diskuze v obou částech.
Komornější počty účastníků, ale dostatečně zastoupeny různé perspektivy.

Téma důvěra jako klíčové provazující při tvorbě strategie v této oblasti.

Menší obce ve strategii upozaděny z pohledu účastníků.

Kritika k pojmu „sídla“ – lépe udržovat města a obce. Není jasné proč se volí pojem sídla.

Důraz by neměl být kladen jen na tvorbu strategií a plánování, ale také na následné kroky, implementace. Oceňovat realizaci cílů.

Soustředit se také na to jak – zda umí samosprávy jednat s aktéry, mají pro to nástroje apod.?

Komunity a jejich rozvoj jako samostatný fenomén.

2. Worldcafe

Otázka pro worldcafe: Jak se bude vyvíjet význam nestátních aktérů v České republice do roku 2030? Jaké jsou možné trendy/scénáře v této oblasti?

Popis průběhu:

Zájem o toto téma byl spíše komornější, byla sestavena pouze jedna skupina. Práce byla efektivní a k věci, lidé se doplňovali a plynule na sebe reagovali.

V prvním kole diskuze jsme měli výrazně zastoupeny účastníky z řad nestátních aktérů a ty kteří pracují spíše na lokální úrovni/ na úrovni menších sídel (obce, regiony, MASKy). Tím byla dána orientace na probíraná témata. Co se týče očekávaných trendů, byly formulovány spíše jako přání toho, co se má/by se mělo stát.

Celá diskuze se rozjela na základě jednoho názoru o tom, že se nedá předpokládat nárůst vlivu nestátních aktérů, pokud na to nebudou vyhrazeny prostředky, na to bylo reagováno MASKami a dále se točila diskuze kolem jako prototypu možného řešení.

V druhém kole naopak se spíše sešli lidé se zaměřením na rozvoj měst a jejich infrastrukturu, zapojení občanů a municipalit na úrovni rozvoje měst. Tato skupina vcelku plynule navázala na závěry z prvního kola a doplnila a rozvinula je o svoji perspektivu.

Očekávané trendy zde byly formulovány na základě pozorování účastníků v jejich praxi a jsou oproti první skupině více reálné. I zde se objevovala predikce v rovině toho, co jsou aktuální potřeby, jaký vývoj by byl žádoucí.

Diskuze v třetí kole se vyvíjela částečně od rekapitulace kol předchozích, ale primárně od „teze“ nastolené jedním z účastníků, tu jsme dále doplňovali a vůči ní se vymezovali. Více se týkala vztahů mezi státem, samosprávami a na druhé straně nestátními aktéry z neziskového a ziskového sektoru a vývoji možných vazeb.

Dohromady tvoří výstupy ze tří kol vcelku pěkně se doplňující mozaiku zahrnující mnoho perspektiv.

Clustery procházíme níže v podstatě časové posloupnosti, jak na sebe postupně navazovaly dle výše uvedeného komentáře.

Témata (clustery)

MASKy (Místní akční skupiny, jejich vznik, vývoj, výzvy)

Teze:

Nelegitimní předpoklad nárůstu nestátních aktérů, nemají na to prostředky (zejména zájmové skupiny, NGO)

> odpovědí je třeba vznik místních akčních skupiny (MASK) dostávají prostředky na svou činnost MASKy jsou ideálním příkladem formalizovaného rozeznaného nástroje propojení aktérů stav teď:

- zkušenosti jsou, že jsou vhodné pro plánování, rozvoj území (např. agenda 21 a další metody)
- forma – o.p.s., o.s.,z.s., ústav
- v současné době funguje vícezdrojově

výzvy:

S výše uvedeným souvisí, jak nakládat s vyčleněnými prostředky?

- v tuto chvíli jsou účelově vázané, na co je lze použít (např. zájmová činnost má minimální podíl)
- chybí spolkový život a jeho podpora
- potřeby regionů x potřeby dole, grassroot

Trend - zavádět MASKy i ve městech (současný trend, který má nastupující tendenci)

*předchozí materiál (2010) – zahrnoval rozvoj obcí samostatně, to dávalo větší smysl než sloučit vše pod sídla (co jsou sídla?)

Žádoucí trendy, potřeby:

z perspektivy menších sídel - obcí

podpora neziskového sektoru z krajů

výchova angažovanosti (u mládeže)

podpora podnikání, pracovních příležitostí (nejmenší sídla nejvíc ohrožena)

Zapojování veřejnosti

- ano, již se děje, ale zatím hodně formální záležitost

- realizace, naplnění, implementace takových dokumentů (na to už veřejnost nemá dohled, děje se to?)

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

- zatím chybí dostatečné kompetence, jak vést veřejnou debatu se zapojením všech stakeholderů
- samosprávy/instituce by kromě příležitosti pro zapojení veřejnosti měly nabízet i metody, jak to dělat

státní správa, správní celky, municipality osloví další aktéry ke spolupráci/expertize (již se menší míře děje)

- potřeba ale časovat, kdy se k tomu veřejnost dostává
- ideální by bylo, už když se tvoří zadání, participace včas a průběžně
- je potřeba to umět facilitovat

Nástroje jak zapojit business sektor

- spolupráce státní správy a businessu

již fungující:

součást SocialResponsibility – ukazuje se to jako trend
plánovací smlouvy
sdružení etických developerů

(místní) komunita

- komunita jako klíč – možné řešení nebo trend v budoucnu
- narůstají zespodu
- neorganizovaná veřejnost

> institucionalizují se pouze v případě problému – nějaká konkrétní iniciativa na řešení určitého problému

Vyjednávací schopnost

- narůstající vyjednávací schopnost na všech frontách – všichni aktéři dokáží „přitvrdit“
příklad proměny – Roztoky u Prahy

chaotičtější řízení a chování aktérů:

Teze (od jednoho z účastníků diskuze od které se odvíjeli další):

Dalších 15 let bude vývoj ještě chaotičtější, stát na to nebude umět reagovat, naroste význam ostatních aktérů. Budou se spojovat a tvořit protiváhu.

- Nižší (menší) samosprávy - umí být partnerem

Tendence ke štěpení na nižší (správní) celky – není nutně pozitivní (pro vyjednávací pozici)

města/obce by si měla být jistější vůči těm, kteří nesou peníze

- potřeba kompetentních lidí pro jednání s firmami
- budovat silnější partnerství

hráč x rozhodčí – spojení státní a místní samosprávy – dvojí role – stát jako rozhodčí který hraje a zároveň píská – nepřípustná pozice

technologie umožní decentralizaci

význam aktérů bude narůstat, protože roste nespokojenost (informovanost), firmy i nezisk jsou

velmi pružné oproti státu, lépe zapojují občany

spojení aktérů – „ten dá to a ten zas tohle“

*je potřeba sdílet příklady dobré praxe

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

Cíl.2: Integrovat strategické, uzemní a ekonomické plánování územních celků i jednotlivých měst.

Zajistit dostupnost základních veřejných služeb již ve fázi územního plánování. – 1 hlas

Cíl.3: Stanovit standardy základních veřejných služeb a jim odpovídajících veřejných infrastruktur (technických, občanského vybavení, veřejných prostranství) včetně parametrů jejich fyzické dostupnosti v závislosti na typu sídla respektive charakteru obytného území v sídle. - 2 hlasy

Cíl. 7: Snížit regionální nerovnosti. – 2 hlasy

Cíl.11: Zavést standartní mechanismy participací na rozhodovacích procesech k udržitelnému rozvoji i spoluzodpovědnosti za jejich výsledky. – 2 hlasy

Poměrně nízké bodové hodnocení je dáno tím, že i pracovní skupina byla velmi komorní, původně 4 lidé, nakonec jen 2, kteří vydrželi do konce.

Na druhou stranu to byla skupina velmi efektivní a soustředěná ve svém postupu.

Diskuze:

Proběhla rekapitulace výstupů z kavárny. K tomu již účastníci v podstatě nic neměli.

Princip důvěry

- jediný střešní komentář vycházející z diskuzí a také z vybraných cílů k diskuzi

Veřejná správa musí být ochotná naslouchat.

Nestátní aktéři musí mít zájem řešit problém, ne jen kritizovat.

- propojení na místní úrovni

- místní sítě, sociální kontrola

horizontální sociální partnerství

Bridging (MASK) x Binding (svazující, např. hasiči)

Cíl.2: Integrovat strategické, uzemní a ekonomické plánování územních celků i jednotlivých měst.

Zajistit dostupnost základních veřejných služeb již ve fázi územního plánování.

Reformulace cíle:

Maximálně propojovat strategické, uzemní a ekonomické plánování územních celků i jednotlivých měst a obcí a podporovat realizaci jednotlivých cílů.

Zajistit dostupnost základních veřejných služeb již ve fázi územního plánování.

Základní veřejné služby – kdo to definuje? Co to je?

Problém s tvorbou strategií – těžká slučitelnost:

Strategické plánování – iniciační, co chceme, bottom > up

X

Uzemní plánování – regulace, co nechceme, top > down

Zajistit dostupnost základních veřejných služeb již ve fázi územního plánování

- > vzdělávat k tomu stakeholdery
- > nepromítá se do rozpočtu, těžká implementace

Nepřeceňovat plánování, oceňovat realizaci.

Podporovat strategické řízení – návaznost, sada kroků, ne jen fáze plánování.

Cíl.3: Stanovit standardy základních veřejných služeb a jim odpovídajících veřejných infrastruktur (technických, občanského vybavení, veřejných prostranství) včetně parametrů jejich fyzické dostupnosti v závislosti na typu sídla respektive charakteru obytného území v sídle.

Reformulace cíle:

Stanovit MINIMÁLNÍ standardy základních veřejných služeb a jim odpovídajících veřejných infrastruktur (technických, občanského vybavení, veřejných prostranství) včetně parametrů jejich fyzické dostupnosti v závislosti na typu sídla respektive charakteru obytného území v sídle.
+ podporovat dostupnost služeb

- ad podtržené – kdo to změní, stanoví?, vycházet z potřeby a znalosti
- > nebezpečné obecně (jako cíl)
- > stanovit pouze minimální standardy, nepodkročitelnost hodnot

// paralela s KVB, kde řešením byla výstavba sídlišť....

Cíl. 7: Snížit regionální nerovnosti.

- > Sítováním, zapojením více aktérů
- > cíl hlavně má lokální význam – odstranění krize, odstranění problému
- > ne akcelerační, ale stabilizační charakter (pak má smysl, nemít očekávání akcelerace)

Cíl.11: Zavést standartní mechanismy participací na rozhodovacích procesech k udržitelnému rozvoji i spoluzodpovědnosti za jejich výsledky.

Reformulace cíle:

Podporovat transparentní mechanismy participací na rozhodovacích procesech k udržitelnému rozvoji a podporovat spoluzodpovědnosti za jejich výsledky.

Maximální otevřenost > ano

Co znamená podporovat:

- na všech úrovních (makro, mezo, mikro)
- říkat návody, ne přikazovat

- týká se všech aktérů – 3 sektory (státní, nestátní, business)

KOMPETENCE VEŘEJNÉ SPRÁVY PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Facilitátor: Jakub Deml

Café - stůl A

Skupina 1 popsala protichůdné pozitivní a negativní trendy, predikovala turbulentní vývoj - kompetence veřejné správy porostou / budou naopak osekávány.

V důsledku formalizace, regulace na úrovni státu a současně růstu vlivu „parciálních“ skupin na lokální úrovni se veřejná správa, resp. samospráva dostane mezi „mlýnské kameny“ a lze očekávat konflikty na lokální úrovni.

Kompetence byly rozklíčovány jako LEGISLATIVA (ZÁKONNÁ MOC) a DOVEDNOSTI A ODBORNOST. Obě jsou důležité. Pro samosprávu je možná více důležitější budování vlastní odbornosti, neboť tím mohou kompenzovat legislativu, kterou nemohou ovlivnit.

Popis hlavních trendů, které budou ve vzájemné interakci:

OSEKÁVÁNÍ/ TURBOLENCE KOMPETENCÍ + FORMALIZACE v závislosti na stavu politické reprezentace, situace nebude stabilní.

- lze očekávat formalizaci rozhodování

- růst regulací v obl. udržitelného rozvoje (snaha centrálně „řídít“), udržitelnost stále v gesci státu, ale dostane se do konfliktu na lokální úrovni

KONFLIKT VEŘEJNÉHO A PRIVÁTNÍHO (NA LOKÁLNÍ ÚROVNI): občané a zájmové skupiny budou více využívat zákonné možnosti, což povede k nárůstu vlivu privátních skupin a nezbytnému konfliktu s veřejnou správou. Tento konflikt se bude nejvíce manifestovat na lokální úrovni v důsledku průniku státního (centrálního) vlivu a lokálního vlivu zájmových skupin. Státní zájem (udržitelnost) bude v konfliktu se soukromým lokálním zájmem.

RŮST KOMPETENCÍ A ODBORNOSTI, posílení ZAPOJENÍ / PARTNERSTVÍ skupin s pozitivním odpadem, JEMNĚJŠÍ/HLUBŠÍ VNÍMÁNÍ POTŘEB OBYVATEL, větší důraz na sociální a „měkká“ témata. Vyroste NOVÁ „udržitelná“ GENERACE POLITKŮ. SÍŤOVÁNÍ, větší napojení na trendy, síťování na národní a mezinárodní úrovni na základě dobré praxe

Skupina 2 v zásadě (nezávisle na skupině 1, jejich práci neviděla) potvrdila některé trendy a doplnila je. Jedná se především o zvyšování státní regulace, byrokracie „alibismu“ úředníků, současně však slabost centrálních autorit ve vztahu k lobbystickým skupinám. Diskuse byla dále ve znamení střetu kompetencí na různých úrovních v důsledku rigidity legislativy a nepropojenosti agend.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

NEPROPOJENOST AGEND A STRATEGIÍ mezi státem-krajem a obcemi a DISKONTINUITA KONCEPCÍ (v důsledku slabosti centrálních autorit) vytvoří prostor pro silný negativní vliv lobby skupin. Klíčovou hrozbou je ODRŽENÍ ÚROVNÍ a NESCHOPNOST KONCEPČNÍCH SYSTÉMOVÝCH OPATŘENÍ.

ZVYŠOVÁNÍ REGULACE, RIGIDITA LEGISLATIVY, STŘET KOMPETENCÍ NA RŮZNÝCH ÚROVNÍCH je propojený systém důsledků a příčin, jehož řešením je pouze včasná (okamžitá) REFLEXE SYSTÉMU a revidovat, jaké kompetence mají na jakých úrovních být, jasné vymezení kompetencí státu a obcí.

UDRŽITELNÝ ASPEKT se bude těžko prosazovat, bude těžké balancovat sociální, ekonomický a enviro aspekt.

Skupina 3 přinesla několik nových témat a trendů: nedostatečná zákonná moc obcí v územním rozhodování, která povede k růstu korupce, dále trendu nárůstu množství dat (digitalizace), kompetencí jejich využití a vytěžení a nebezpečí jejich zneužití. Diskutováno bylo téma/trend slučování samospráv a sporná legitimita a pozice MAS v hierarchii „governance“ .

ROZŠTĚPENÍ POLITIKŮ A ÚŘEDNÍKŮ v oblasti digitální gramotnosti, NÁRŮST NOŽSTVÍ DAT, NESCHOPNOST získat a VYUŽÍT již získaná DATA (od Krajů níže), hrozba ZNEUŽITÍ DAT, povede k velkým rozdílům mezi městy a regiony (např. ve schopnosti reagovat na krizové situace).

NEDOSTATČENÁ ZÁKONNÁ MOC OBCÍ V ÚZEMNÍM ROZHODOVÁNÍ, který pod vlivem TLAKU DEVELOPERŮ povede ke ZHORŠENÍ KVALITY ŽIVOTA (kvalita bydlení, podpora suburbanizaceatd). POROSTE KORUPCE.

NÍZKÁ KOMPETENCE NA LOKÁLNÍ ÚROVNI, řešením může být právní servis malým obcím vytvoření opatření, které podpoří výhodnost SLUČOVÁNÍ SAMOSPRÁV.

KOMUNIKACE SAMOSPRÁVY S ÚŘADY – 2 protichůdné tendence: 1) omezování zákonem a 2) snaha „otevírat“ úřad občanům.

SPORNÁ LEGITIMITA MASek, ITA – přidává se další článek vládnutí, čímž se systém komplikuje, PROHLUBOVÁNÍ DISPARIT na úrovni IROP/MAS.

Café - stůl B

V rámci stolu B se podařilo dobře uchopit a rozklíčovat samotné kompetence, skupina vypracovala zcela spontánně komplementární pohled na problematiku (zatímco skupina A popisovala především trendy) a okomentovala i předložený text.

KOMPETENCE

Projekt „Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě“, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185 je realizován s finanční podporou Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost.

ve 4 základních oblastech:

- **Odbornost**
 - Dlouhodobé a komplexní vedení agendy
 - Rozvoj znalostí
 - Celistvý, provázaný přístup k problematice
- **Komunikace**
 - Komunikovat moderní trendy
 - Komunikace horizontální (s veřejností, veřejná projednávání, facilitace)
 - Komunikace vertikální (se státní správou)
- **Plánování**
 - Střednědobé a i dlouhodobé plánování
 - Důležitější pro strategické plánování je samospráva
 - Psaní kvalitních strategických dokumentů (komunikovatelných)
 - Vytipování souladných a nesouladných cílů napříč strat. dokumenty a agendami
- **Vyhodnocování politik**
 - Málo se dělá

Poznámky a připomínky k textu

Chybí priority a cíle

Členění horizontální a vertikální

Promítnutí národního cíle v místě

Chybí kontinuita (Zastupitelé se mění, obyvatelé zůstávají)

Vytipování souladných a nesouladných cílů

Vyjasnit správu – samosprávu, přenesenou působnost a druhy obcí (ORP nejsou funkčně vymezené celky).

„Delivery“ – kde kompetence aktuálně jsou, vs. mají být, aby kompetence měl „správný“ člověk na správné pozici.

Strategické vedení měst – sledování trendů (zatím pouze Praha, Brno)

Propojenost úřadů (stát, kraje, města)

Posílit nositele kompetencí, posílit vedení a řízení týmů a organizací

Strategické vedení měst (instituce)

Pracovní skupina - Strategické cíle

Na základě hlasování (5 účastníků) byly vybrány a rozpracovány tyto 3 prioritní cíle (řazeno dle hodnocení):

11. Zavést transparentní mechanismy participace na rozhodovacích procesech k udržitelnému rozvoji i spoluzodpovědnosti za jejich výsledky

Skupina se jednoznačně shodla, že se jedná o zastřešující cíl, který implikuje ostatní cíle.

Navrhuje jej doplnit a uvažovat především v kontextu VYVÁŽENOSTI ROZHODOVACÍCH

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

PRAVOMOCÍ A ZODPOVĚDNOSTI (které jsou aktuálně v nerovnováze). S přihlédnutím k trendům vydefinovaným v předchozí debatě byl cíl zpřesněn:

Ad konflikt na lokální úrovni – MOTIVOVAT A „CHRÁNIT“ STAROSTY (SAMOSPRÁVU), kteří jsou podrobena největšímu tlaku a též velké zodpovědnosti. („Nikdo nechce být starosta, protože je stále jednou nohou v kriminále“).

Ad diskontinuita zodpovědnosti – je danost politického systému (nemá jiné řešení než optimalizaci politického systému)

Ad nepřehlednost legislativy – REFLEXE A REVIZE SYSTÉMU VEŘEJNÉ SPRÁVY, revize rozdělení kompetencí mezi obcemi a státem a její celkové ZJEDNODUŠENÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY. Zjednodušení veřejné správy je nevyhnutelným krokem, současně extrémně složitým.

12. V územní veřejné správě cíleně využívat nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit

Cíl by měl být doplněn uvažován s velkým důrazem na rozvoj OSOBNOSTNÍCH KOMPETENCÍ ÚŘEDNÍKŮ, jejich trvalé sebevzdělávání a důraz na kvalitu ŘÍZENÍ PROCESŮ, ZDROJŮ A KVALITY VEŘEJNÝCH SLUŽEB.

2. Integrovat strategické, územní a ekonomické plánování územních celků i jednotlivých obcí a měst. Zajistit dostupnost základních veřejných služeb již ve fázi územního plánování.

Cíl by měl zajistit provázání strategického a územního plánování, které je aktuálně v nerovnováze a pouze málo měst se tyto agendy snaží provázat. Převládá důraz na územní plánování (které je požadováno zákonem), chybí STŘEŠNÍ DOKUMENT. Územní plán by měl být více dynamický a střešním dokumentem by se měl stát strategický plán.

Cíl je nutné vnímat prismatem velmi vážného problému ROZTRŽIŠTĚNOSTI AGEND a ZMNOŽOVÁNÍ KONCEPCÍ, které se děje jak na úrovni municipalit samotných, tak je to problém rozprostřený mezi krajskou a municipální úroveň.

Změna klimatu a nízkouhlíková ekonomika

hostitel: Jan Mareš

1. Kolo

- Z hlediska adaptace bude třeba se zaměřit na zvládnání veder, což povede ke změnám ve stavebnictví. Důležitá je podpora tepelných čerpadel (kogenerace/trigenerace), které umožní zvládnout růst energetické spotřeby (zejm. pokud jde o chlazení v letních měsících), a fotovoltaiky ve městech. Nicméně při požáru se fotovoltaické panely špatně hasí, jak ukazují příklady z USA, a představují tak potenciální zdroj ohrožení ve městě.

- Adaptační opatření musí proto být vyváženy mitigačními cíli, které umožní zvládat přípravu a prevenci krizových událostí. Trendem by tedy mělo být posilování odolnosti municipalit a tím tedy i omezování jejich zranitelnosti pomocí identifikace rizik a ohrožení v různých typech území. Zejména z hlediska ekosystémové bezpečnosti. Mezi další cíle, k nimž by měla mitigační opatření směřovat, je zachování a rozvoj zeleně, volných ploch a biodiverzity a prostupnost území ve městech.
- Mezi mitigační cíle patří rovněž podpora a zavádění oběhového hospodářství (snižování skládkování, podpora produkce recyklovatelných výrobků na místní úrovni), k níž by měly směřovat ESIF po roce 2020. Důležitá je rovněž péče o vodu, zejména využití odpadní a dešťové vody. Největší překážkou pro účinné a hospodárné nakládání s vodou se ukazuje její privatizace, kdy v rukou státu zůstala pouze infrastruktura. Na úrovni strategického cíle se proto jeví jako důležité vrátit nakládání s vodou do rukou obcí (neobnovování smluv, nejhůře i vyvlastnění ve veřejném zájmu), které je jedním z významných aspektů jejich odolnosti.
- Diskutována byla rovněž doprava. Diskutující upozornili na hrozbu, kdy zaměření se na snižování uhlíkových emisí vede k opomíjení jiných typů emisí (benzopyreny, prachové částice atp.). Nízkoemisní zóny jako takové jsou ale potřebným řešením ve městech (stejně jako dokončení jejich obchvatů) stejně jako podpora alternativních pohonů. Řidiče osobních automobilů lze motivovat různými benefity (např. parkování v centru zdarma). Důležitá je rovněž role MHD, které by mělo být vzorem ve využívání alternativních pohonů.

2. Kolo

- Druhá skupina se soustředila zejména na mitigaci jako klíčový princip vyrovnání se se změnou klimatu. Předpokladem pro úspěšné mitigování jsou jasné a ambiciózní cíle již na úrovni místních či městských plánů, které plní motivační funkci vůči svému okolí (např. do roku 2030 ORP nezávislé na fosilních palivech) – priority vyplývající z těchto plánů by pak do budoucna nemělo být možné obcházet např. vykupováním se z povinnosti
- Do roku 2030 je třeba rovněž vytvořit a rozvíjet nástroje umožňujících aplikovat principy adaptace i mitigace do územního plánování – příkladem mohou být tzv. regulační plány, které operacionalizují a standardizují principy udržitelného rozvoje ve stavebnictví v daném území a vedou k tomu, že vzniká udržitelná architektura, resp. budovy dostávající různým nárokům (energeticky a materiálově šetrné, sociálně inkluzivní etc.) - Ve státní správě je proto třeba rozvíjet metody přenosu dobré praxe a know-how.
- Po přechodu na elektrické zdroje vytápění v 90. letech nastala fáze odpojování se ze sítě a přechodu k domácímu vytápění – na tuto situaci reagují i aktuální programy jako je „Zelená úsporám“, které však nezabraňují spalování uhlí ani nedávají odpověď na to, jaká je vize vytápění po tzv. kotlíkových dotacích. Chybí vize a cíl v této oblasti. – Jedním z nástrojů by mohlo být zavedení uhlíkové daně, nicméně to představuje riziko propadnutí se nižších sociálních skupin do energetické chudoby.
- Velký prostor v rámci mitigace se nachází na úrovni zacházení s vodou, v čemž panovala shoda s 1. skupinou.

3. Kolo

- Jako první význačný faktor, který by mohl přinést změnu v lidském chování a jednání ve vztahu klimatické změně, označili účastníci 3. kola generační výměnu. Konzumní a

spotřebitelské vzorce dnes podle nich vykazuje zejména starší generace, nicméně nakonec v diskusi zazněl i názor, že dané spotřebitelské chování je dáno i sociálně a v určitých společenských vrstvách se jej nepodaří změnit ani do r. 2030.

- Velká výzva leží ve stavebnictví (obdobně skupina č. 1) zejména ve vztahu k nežádoucím tepelným ziskům a zacházení s nimi. Úkolem do budoucna nebude tedy pouze udržovat teplo v domech, nýbrž zachovávat v nich stálou teplotu.
- Účastníci se shodli, že popsany urbanizační trend bude s největší pravděpodobností pokračovat a povede k tlaku na zabírání zemědělské půdy, resp. zemědělské výrobní základny a ohrozí ekosystémové služby zejména s ohledem na uhlíkovou bilanci (současný růst plochy lesy je negován snižováním transpirační plochy)
- Tak jako předchozí skupiny, viděla i tato silnou spojitost urbanizace a nakládání s vodou, resp. její regulaci (např. při územním plánování omezovat nepropustné plochy).
- V otázce energetiky měst je trendem oběhové hospodářství, proto lze očekávat, že dojde k opětovnému využívání biomasy a dalších bioodpadů.

hostitelka: Michaela Valentová

1. kolo

Žádoucí trendy:

- Energetika: Energetická nezávislost – jestli je žádoucí, záleží na měřítku. (Shoda ve skupině spíše pro podporu energetické nezávislosti.) Stát by měl spíše podporovat OZE, úspory energie, adaptace a propagaci.
- Odpadové hospodářství: Rozhodná podpora oběhového hospodářství.
- Zvyšovat odolnost měst vůči změnám klimatu – vodní režim, hospodaření s energií (hlavně úspory), snižování uhlíkové stopy.
- nejen adaptace, ale i prevence (mitigace), např. vyšší úroveň spolupráce při hospodaření s vodou, jež je zatím je nedostatečná, a je potřeba řízení na celostátní úrovni. Plány povodí jsou zatím formální a neúčinné.

Shoda ve skupině na tématech:

- Podpora zelené a modré infrastruktury.
- Větší využívání brownfieldů.
- Přejít na nízkoemisní ekonomiku.
- Propagace úspor energie, uhlíkové stopy – a obecně – pozitivních trendů.
- Zapojování veřejnosti – předkládat i technická témata.

Očekávané trendy:

- Výskyt náhlých (bleskových) povodní
- Tlak spalovací lobby na výstavbu spaloven
- Dlouhotrvající sucha a vlny veder
- Nedostatek vody pro sídla
- Městské zemědělství (*Nastala pak diskuze, co se tím vlastně myslí, když je to zmiňováno jako negativní trend – šlo o vyjádření příliš intenzivního způsobu hospodaření, přílišné hnojení a využívání chemie. Oproti tomu pak byl zmíněn příznivý trend městského zahrádkářství, třeba i v podobě dočasných mobilních zahrádek.*)

- Koncentrace lidí ve městech – vedoucí k vyšší závislosti na externích zdrojích v energetice a jinde. *(Opět v diskusi se probíraly protikladné trendy suburbanizace a odliv obyvatel z center měst, který pokračuje x versus koncentrace obyvatel v aglomeracích na úkor malých sídel a středně velikých měst.*

Pozn. Hostitele: Ve skupině nakonec nezazněly žádné připomínky či témata k doplnění. Nebyla řeč explicitně ani o udržitelné výstavbě, ani o udržitelné mobilitě – je skryto v tématu úspor energie.

2. Kolo

- Skupina (stejně jako 1.) formulovala potřebu zaměřit se více na mitigaci/ prevenci, tj. uplatňování principu předběžné opatrnosti v praxi, k čemuž je třeba vytvářet společenský dialog či deliberativní rozhodování, které omezí obhajobu partikulárních zájmů (jednotlivci chovající se racionálně ve svůj prospěch, např. místo mokřadů budou si budovat rybníky) či finanční motivací, jež může trendy mírně korigovat
- Trendy v legislativě ve vztahu k UR příznivě ovlivňuje EU. I propojení legislativy a financí je motivováno zdroji EU. Je potřeba, aby stát podpořil kvalitní kohezní politiku a její kontinuitu.
- V otázce energetiky byla nadnesena otázka, nepřinese-li její decentralizace technologický chaos a je-li sázka na decentralizované OZE bezpečná?
- Trendem je rovněž proměna nakládání s odpady, resp. snižování odpadu – shoda však nepanovala na tom, jak trend hodnotit jakou má šanci se prosadit (je lepší odpad spalovat nebo třídit a recyklovat, včetně recyklace /recirkulace vody, návrat látek do přírody?)
- I tato skupina zmínila pozitivní vliv generační výměny: za 15 let doroste generace poučenější o klimatických změnách
- Navržené cíle nejsou provázané s otázkou 6. Pasivní nízkoenergetické domy, hospodaření s vodou v domech...

Pozn. Hostitele: Myslím, že to byla nejmenší skupina – 4 diskutující. Diskusi hodně ovládli 3 účastníci – Krist, Kopp a Žůrek. Osobně mi v debatě připadal nejvýraznější důraz na odpady, hospodaření s vodou, zazněl i princip předběžné opatrnosti, osvěta a finanční a jiné „věcné“ motivace k správnému chování, ale i pochybnosti o negativních dopadech klimatické změny.

3. Kolo

- Začátek diskuse zahájil vstup lázeňského geologa, který upozorňoval na nedostatečnou ochranu vod, možná ovlivnil směr uvažování i dalších účastníků debaty: Celkově je nedostatečně rozpracována zejména kvalita vody – kromě pitné vody jsou i vody vyšší kvality, které jsou nedostatečně chráněny.
- Voda by měla být strategická surovina. Žádoucí trend do roku 2030 – vody vnímáme různě, je opakovaně využívána – například pro splachování WC se užívá užitková voda. Samozřejmostí je zvláštní infrastruktura pro užitkovou a pitnou vodu.
- Nicméně pro ochranu vody zatím chybí legislativa a technické možnosti; lze proto očekávat růst cen vody, neboť stát „pustil z ruky“ distribuci vody. Pravomoc státu v nakládání s vodou by měla být posílena a on by pomocí účelové dotace měla zajistit, aby cena vody byla pro obyvatele přijatelná.

- Dosud jsme se zabývali pouze extrémy (sucho a povodně), ale je potřeba celková edukace obyvatel. Je třeba zintenzivnit zadržování vody ve městech a zároveň chránit intravilány před přívalovými srážkami. V obcích je žádoucí výsadba nových druhů stromů odolných vůči suchu a budování pítek pro ptáky.

Která témata chybějí:

- Není zmíněn rozpor mezi dostatečným osvětlením, které zvyšuje bezpečnost, a ochranou před světelným smogem.
- V podkladu je málo o vodě – měla by se tam objevit i ochrana vodních zdrojů – motivace vlastníků (je tím myšlena integrace municipálních vlastníků do ochrany) Kromě Moravskoslezského kraje jsou vodovody většinou ve vlastnictví obcí, provozovatelé ale bývají různí – jsou různé modely.

Shrnutí

(celkem shoda ve skupině): Měly by být standardy veřejných služeb – je třeba udržet kvalitu služeb třeba i s podporou státu.

Je otázkou, zda stát bude podporovat přechod na nízkoemisní ekonomiku:

- Bude jen regulovat?
- Nebo i motivovat?
- Půjde o pouhé formální plnění nařízení EU, nebo bude prosazovat systémové řešení?

Názor: Uhlíková stopa je zhovadilost, dala by se takto spíš měřit rtuťová stopa nebo cokoli jiného. Je to jen proto, že uhlík je možné dobře monitorovat, ale jako indikátor je diskutabilní.

Poznámka k diskusnímu stolu: Třetí skupina asi měla nejméně času – přes opakované výzvy o dalších trendech v nakládání s přírodními zdroji (voda, ovzduší, půda, OZE apod.) opět diskuse uvízla hlavně u tématu vody. Opět se objevuje důraz na osvětu a intervenci státu při zajišťování UR v sídlech. Silně zazněly i pochybnosti o negativních dopadech klimatické změny a jednom zvoleném indikátoru.

Diskuze o strategických cílech

Shrnutí hostitele 1:

- hesla „adaptace“ a „mitigace“,
- témata stavebnictví a energetika, zvládání krizových situací, vodní zdroje a nezbytné standardy infrastruktury, i její zestátnění
- oběhové hospodářství a odpady
- doprava a jí způsobované emise – i návrhy opatření jako jsou nízkoemisní zóny, podpora udržitelné dopravy i pohonů
- územní plánování a jeho dopady na obce – nebát se uplatňovat standardy i na developerské projekty

- kontinuita politiky – (např. dřív byla podporována elektrifikace, dnes jsou to kotlíkové dotace, ačkoliv je trend opouštět uhelnou energetiku).

Shrnutí hostitele 2:

- Hlavní témata voda a sucho, odpady a udržitelná energetika – OZE, úspory, podpora státu.
- Potřeba aktivního řízení, nejen reaktivní přístup, zahrnutí principu předběžné opatrnosti.
- Nástroje edukace /osvěta, úpravy legislativy
- Málo zaznívala témata udržitelné mobility a výstavby

Chybějící cíle

V diskusi zaznívaly zejména návrhy na

A) užití nástrojů či přijetí konkrétních opatření:

- v materiálu chybí důraz na vegetační prvky v urbanizované krajině – zeleň.
- nezmíněné jsou legislativní cíle týkající se vodních systémů a stavební činnosti – cíl by měl jasněji být zaměřen na korekci trendu /témat. X Mareš: legislativa je spíš nástrojem. x Legislativa je důležitá – stát neumí uplatňovat UR, protože je rozčleňován po rezortech. Je třeba posílit horizontální prvky. Resumé: Je to cíl, který stojí nad těmito cíli, nesmíme na něj zapomenout.
- obdobně je tomu s Evropskou úmluvou o krajině – týká se i sídel. X je to závazek ČR (a nástroj), který se neplní

B) zapracování principů udržitelného rozvoje:

- resilience – potřebné kroky, schopnost řešit mimořádné situace a dopady změn klimatu
- aplikace a podpora principu využití lokálních zdrojů a principu prevence/předběžné opatrnosti

C) doplnění cílů v chybějících tématech

- chybějící cíle v oblasti životního prostředí ve vztahu ke klimatické změně – ovzduší, voda, půda, biodiverzita (chybějí limity dané jednotlivými složkami životního prostředí)
- chybějící cíle pro bezmotorovou dopravu (přínosy i z hlediska zdraví obyvatel a well-being) (v rámci cíle 6: snížit vynucenou mobilitu)

Cíl 1: Zavést plánování na úrovni funkčních regionů, resp. funkčních urbanizovaných území přesahujících úroveň místních/městských plánů

- stylisticky upravit (headline + rozvinutí)
- aby mohly funkční regiony fungovat, je třeba zajistit vertikální (celorepublikové, nadregionální a regionální, krajské, lokální zájmy) a horizontální (mezi-resortní) provazby mezi dokumenty, tzn. dobré vládnutí jako předpoklad

Cíl 3: Stanovit standardy základních veřejných služeb

- tento cíl je potřebný, ale až tehdy, budou-li známy nástroje, jak ho dosáhnout, příklad: Jak budeme motivovat poštu, která zavírá pobočku, aby nabízela služby, které se jí nevyplatí? Poštu třeba nemají v jižních Čechách ani obce s více než 2,5 tisícem obyvatel
- standardy je třeba doplnit kvantifikovatelných indikátory, které budou respektovat potřebu resilience (tj. je třeba vytvořit normy a těch dosahovat již na úrovni plánování)
- byly navrženy konkrétní standardy jako např. podíl zeleně v m² na obyvatele (v Brně bylo stanoveno 14m² zeleně/obyv.) či využívání vody v závislosti na její kvalitě (povinnost využívat užitkovou vodu, např. zachycování srážkové vody v jímkách)
- nástrojem pro uvádění do praxe jsou/by měly být regulační plány (pro novou zástavbu)

Cíl 12: V územní veřejné správě cíleně využívat nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit

- užívání nástrojů pro udržitelný rozvoj municipalit vyžaduje, aby (alespoň vybrané) nástroje byly podporovány rozvíjeny gestory na úrovni ministerstev, a zajištěna dostatečná institucionální kapacita územní veřejné správy pro jejich využívání
- důležitá je podpora dobrovolných, ale ověřených nástrojů, včetně příkladů dobré praxe
- z konkrétních nástrojů, které by bylo třeba v ČR zavést byla obdoba německého Landesgeologe (na úrovni kraje), který sleduje všechny zásahy do země a je jmenován na desetileté období a je schopen vidět zásahy do země komplexně či krajinné plánování (ve spojitosti s Úmluvou o krajině)
- vzdělávání, informování i participace jsou také nástrojem

Závěrečné shrnutí:

Cíl 1 – funkční regiony: vertikální provazba, naplňování vyšších strategií

Cíl 3 – standardy: veřejná prostranství, infrastruktura veřejné vybavenosti, př. klimatické změny – dostupnost užitkové vody, zeleň na obyvatele

Cíl 12 – podpora a stabilizace/standardizace se shora (ministerstva), vytváření institucionální kapacity, podpora dobrovolných nástrojů